

Η ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ δεν είχε ποτέ – και δεν θα έχει ίσως και στο μέλλον – έναν δικό της Γκάτσο, έναν Εμπειρίκο, έναν Εγγονόπουλο και, φυσικά, έναν ηλιοπότη, μεταφυσικό του φωτός, Οδυσσέα Ελύτη. Γιατί ο πόνος είναι συνήθως το βασικό δομικό υλικό της τέχνης όλων σχεδόν των αξιόλογων δημιουργών της Θεσσαλονίκης, ποιητών και πεζογράφων...», πιστεύει ο ποιητής **Ανέστης Ευαγγέλου**, εμφανώς υπερήφανος που ζει σ' αυτή «τη μονιτή, γεμάτη βυζαντινές μνήμες και μυστικιστική πνευματική ατμόσφαιρα, πόλη». Ανακάλυψε την ποίηση νωρίς, ανατράφηκε μέσα σε ένα γόνιμο λογοτεχνικό περιβάλλον και τώρα, μετά από είκοσι πέντε χρόνια έρευνας και συλλογής στοιχείων, παρουσιάζει ένα έργο μέχρι στιγμής μοναδικό: την πρώτη ανθολογία ποιητών της δεύτερης μεταπολεμικής γενιάς.

Ξεκίνησε τη μελέτη των εκπροσώπων της «όταν κανείς δεν μιλούσε γι' αυτούς και οι περισσότεροι ήταν παντελώς άγνωστοι, συχνά και με τη θέλησή τους, ακόμα και (κάποιοι απ' αυτούς) στο εξαιρετικά περιορισμένο, εξειδικευμένο και ενήμερο κοινό της ποίησης». Και ο ίδιος ο κ. Ευαγγέλου, άλλωστε, πνευματικό τέκνο της ταραγμένης εποχής την οποία ανθολογεί, ξεκίνησε κρυφίως την ενασχόλησή του με την ποίηση. Εν πρώτοις χρησιμοποίησε το ψευδώνυμο **Ευαγγέλου** – αντί του πραγματικού **Παπαδόπουλος** – γιατί «η ενασχόληση με τη λογοτεχνία, και ιδιαίτερα με την ποίηση, εθεωρείτο ιδίον... μη σοβαρού ανθρῶ-

Ο ποιητής και ανθολόγος

Ο Ανέστης Ευαγγέλου, που ζει και εργάζεται στη Θεσσαλονίκη παρουσιάζει την πρώτη ανθολογία, ποιητών της Δεύτερης Μεταπολεμικής Γενιάς

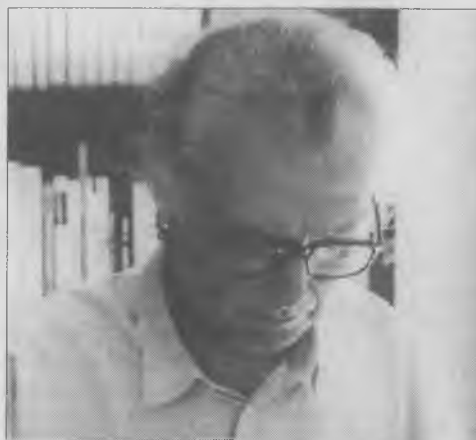
που την εποχή εκείνη και οι ποιητές ζούσαν περίπου ως παράνομοι και παρίες του κοινωνικού περιθωρίου». Το 1955, μαθητής ακόμη, γνώρισε από κοντά τον ποιητή **Γιώργο Θέμελη**, «που κατοικούσε τότε σε μια παλιά αλλά υπέροχη τούρκικη μονοκατοικία, ένα στενό πιο κάτω από το πατρικό μου σπίτι, στην Πάνω Πόλη», οπότε έγραψε την πρώτη μαθητική μελέτη για την ποίησή του. Η πρώτη εμφάνιση στη λογοτεχνία ακολούθησε δύο χρόνια αργότερα, με το ποίημα «Προετοιμασία και ώρες αναμονής πριν από μακρύ ταξίδι» στο έκτο τεύχος του περιοδικού «Το περιοδικό μας», ενώ το 1960 ήλθε ο Πρώτος Έπαινος για την ανέκδοτη τότε συλλογή «Περιγραφή εξώσεως». «Στην κριτική επιτροπή ήταν ανάμεσα σ' άλλους ο **Εμμανουήλ Κριαράς**, ο **Βασίλης Τατάκης**, ο **Μανώλης Αναγνωστάκης**. Στην τελετή απονομής γνωρίστηκα για πρώτη φορά με τον ποιητή των «Εποχών» και της «Συνέχειας» που με ενθάρρυνε την ίδια χρονιά γράφοντας το πρώτο κριτικό σημείωμα για την

πρώτη μου συλλογή, που στο μεταξύ κυκλοφόρησε». Ήταν, όπως θυμάται ο κ. Ευαγγέλου, ένα σημείωμα άκρως επαινετικό στη συντομία του, στο περιοδικό «Κριτική», τον Δεκέμβριο του 1960.

Νωρίτερα ακόμη, από τον καιρό που ο Ανέστης Ευαγγέλου ήταν μαθητής, το κλίμα ήταν ευνοϊκό για έναν νεαρό ποιητή που επέμενε πεισματικά να αναζητεί νοητικές συγνήσεις. Το 1952, «με τη βοήθεια λίγο αργότερα και των δασκάλων μου **Λάμπρου Παραρά** και **Νίκου Παπαχατζή** (τον μετέπειτα διεθνώς γνωστού, λαμπρού μελετητή και μεταφραστή του Πανσανία), δύο βαθιά καλλιεργημένων και αντισυνβατικών πνευματικών ανθρώπων, αλλά και χάρη στην πλούσια δανειστική βιβλιοθήκη του «Ανατόλια», άρχισα να διαβάζω λογοτεχνία και φιλοσοφία και να ανακαλύπτω **Καβάφη**, **Καρωνάκη**, **Ρίλε**, **Ντοστογιέφσκι**, αλλά και **Σοπενχάουερ** και **Σπινόζα** και **Φρόντ** και **Φρειδερίκο Νίτσε** από τις, θρυλικές, εκδόσεις **Γκοβόστη**, **Μαρή**,

Δαρεμά, **Αναγνωστίδη**...». Δεν είναι παράξενο που ο κ. Ευαγγέλου θεωρεί την ποίηση και την πεζογραφία του, πέρα από ξένες, γόνιμες επιδράσεις (**Ρίλε**, **Κάφκα** κ.ά.), πνευματικό παιδί εκείνης της λογοτεχνικής παράδοσης που άρχισε να δημιουργείται στη Θεσσαλονίκη, κυρίως από το 1932, με την ίδρυση του περιοδικού «Μακεδονικές Ημέρες». «Η λογοτεχνική αυτή παράδοση χαρακτηρίζεται έντονα από το στοιχείο της ενδοστρέφειας, της οδνηγής αναδίπλωσης, μιας τάσης να αναδεικνύεται, σχεδόν αποκλειστικά, η σκοτεινή πλευρά της ζωής ως η πιο σταθερή και βαρύνουσα διάστασή της».

Ίσως, μάλιστα, η πνευματική ατμόσφαιρα της Θεσσαλονίκης «βοηθάει, μακριά από τους πειρασμούς της εύκολης δημοσιότητας και προβολής της Αθήνας, στην απομόνωση των συγγραφέων και στην όσο γίνεται πιο επιμελημένη γραφή», σημειώνει ο κ. Ευαγγέλου, ο οποίος εργάστηκε ως εκτελωνιστής στο λιμάνι της Θεσσαλονίκης επί 32 συνεχή χρόνια, από

αυτής γενιάς των ελληνικών γραμμάτων».

Σαράντα πέντε ποιητές ανθολογούνται εκτενώς και παρουσιάζονται με σύντομο βιογραφικό σημείωμα, πλήρη εργογραφία, μεταφράσεις ποιημάτων σε ξένες γλώσσες και εκτεταμένη κριτικογραφία για το έργο τους – μεταξύ άλλων οι **Ντίνος Χριστιανόπουλος**, **Βασίλης Καραβίτης**, **Σπύρος Τσακνιάς**, **Κική Δημουλά**, **Τάσος Κόρφης**, **Λεωνίδας Ζενάκος**, **Ματθαίος Μουντές**, **Πρόδρομος Χ. Μάρκογλου**, **Τάσος Δενέγους** κ.ά. Προηγείται πρόλογος του ανθολόγου - επιμελητή και εισαγωγή του «καθαρόαιμο κριτικού της γενιάς αυτής» **Γιώργου Αράρη**, ενώ συμπεριλαμβάνονται χρονολογικοί πίνακες ποιητών (με το έτος γέννησης, πρώτης δημοσίευσης και πρώτης έκδοσης), ευρετήρια τίτλων και πρώτων στίχων, ευρετήρια ποιητών και άλλες χρησιμικές σελίδες. Όπως αναφέρει ο κ. Ευαγγέλου, «κάθε κριτικογραφική πληροφορία που μας έστειλαν οι ποιητές, συχνά ελάχιστα γιατί πολλοί απ' αυτούς αδιαφόρησαν ή δεν κρατούσαν αρχείο, διασταυρώθηκε όσο γινόταν για την αποφυγή τυχόν λαθών και συμπληρώθηκε με την έρευνα σε 55 περιοδικά της περιόδου 1950-1992, με αποδελτίωση κριτικών σημειωμάτων, δοκιμών, άρθρων και μελετών για τους ποιητές της ανθολογίας». Στόχος του πρώτου ανθολόγου της ποιητικής αυτής γενιάς ήταν να καταστήσει το έργο του «εκτός από ενημερωτικό καθρέφτη της ποίησης μιας εποχής, εργαλείο για τους μελλοντικούς μελετητές της λογοτεχνίας μας».

Μαίρη Παπαγιαννίδου